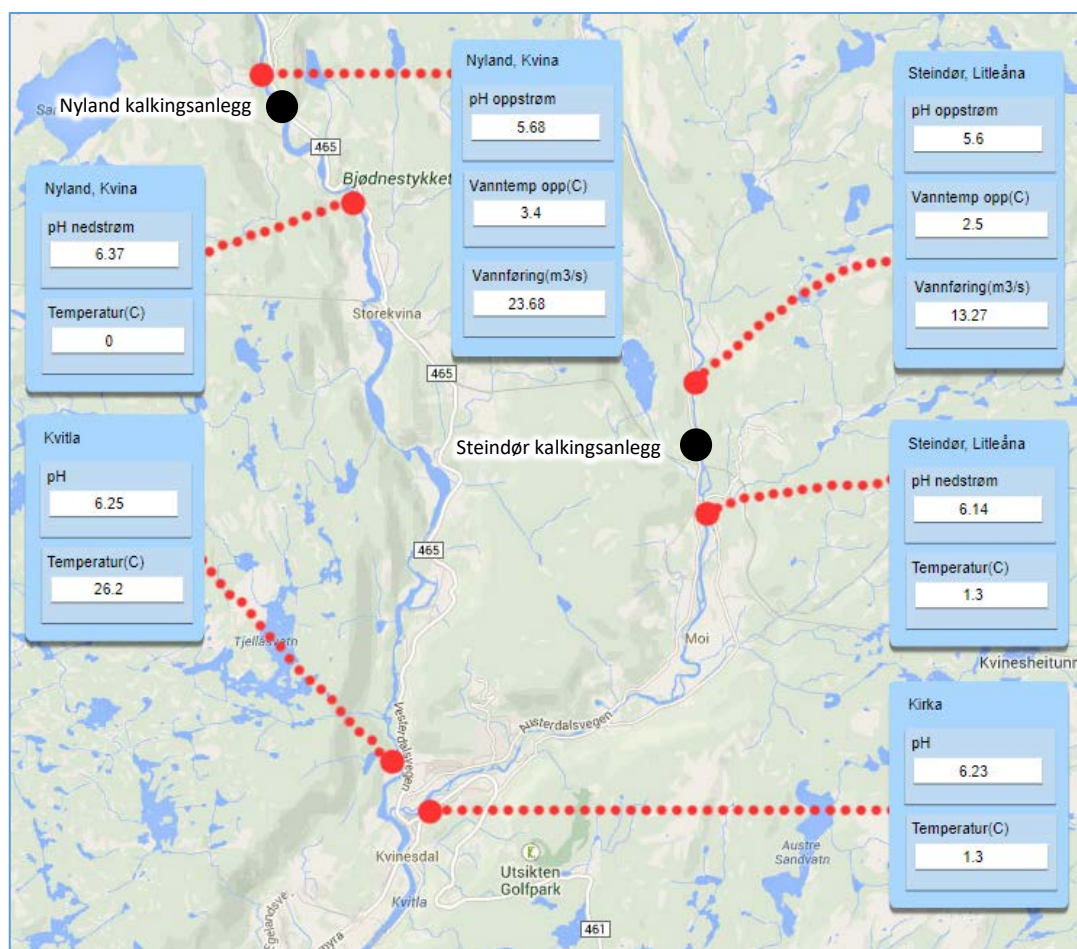

Årsrapport for kalkinga i Kvina 2022

Lite kalk

Vi brukte lite kalk i fjor. Selv om nedbøren totalt sett havnet omtrent på normalen, så hadde vi en lang, tørr periode fra mars til september. I et normalt kalkingsår går det mest kalk om våren, da er pH-kravet på sitt høyeste og vi får som regel noen kraftige flommer med surt smeltevann. I fjor var det lite snø i fjellet og våren var tørr, jf. figur 1, dermed gikk det mindre kalk enn vanlig. Totalt brukte vi 1766 tonn kalk som er det nest laveste tallet siden starten i 1996.

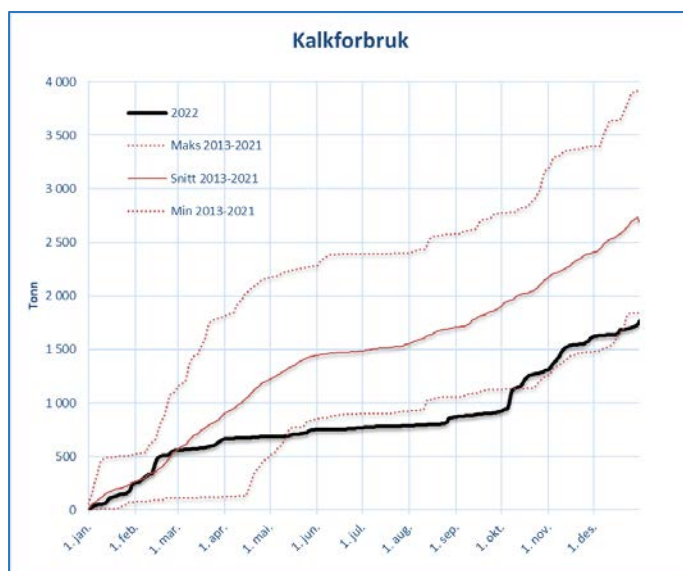
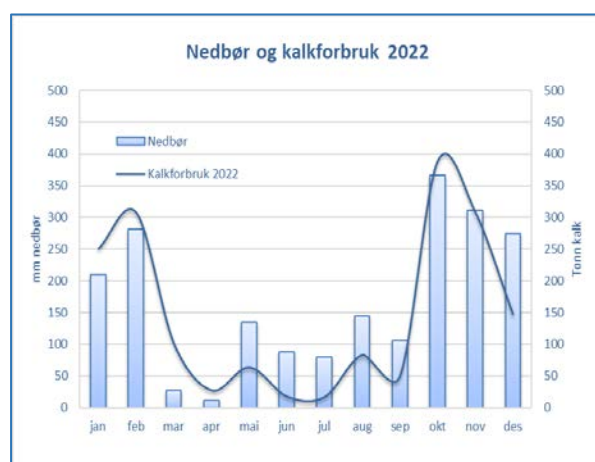

Fig. 1. Tabellen viser kalkforbruket pr. måned i 2022 og i figuren under tabellen har vi satt opp kalkforbruket sammen med månedsnedbøren på stasjonen Risnes i Fjotland (data fra seklime.met.no). Figuren nederst til venstre viser kumulativt kalkforbruk gjennom året.

	Nyland (tonn biokalk)	Steindør (tonn kalk)
Januar	202	49
Februar	233	74
Mars	75	27
April	4	23
Mai	44	20
Juni	18	0
Juli	17	0
August	83	0
September	50	0
Oktober	312	77
November	272	36
Desember	127	21
Sum	1 438	328

Kalkforbruket styres av vannføring og pH i elva. Jo mer vann og lavere pH, jo mer kalk går med. Figur 2 viser at det har vært god sammenheng mellom årsnedbør og kalkforbruk siden kalkinga startet. Vi ser også den store variasjonen fra år til år, kalkmengden har variert fra 1200 til 4700 tonn.

Det går mindre kalk nå enn tidligere, jf. figur 3. Det skyldes dels at de gamle dosererne på Lindeland og Mygland, som stod langt oppe i vassdraget, er byttet ut med to nye, Nyland (2000) og Steindør (2009). Begge står nærmere lakseførende strekning og dermed kan vi dosere mer optimalt. Men det kan også ha sammenheng med at pH oppstrøms kalking er blitt litt bedre. Snittverdien har steget fra omtrent 5,0 til 5,25 de siste 20 årene. Utviklingen er gledelig, men dessverre vil det ennå ta mange, mange år før laksen kan klare seg uten kalking, til det er vannet fortsatt alt for surt.

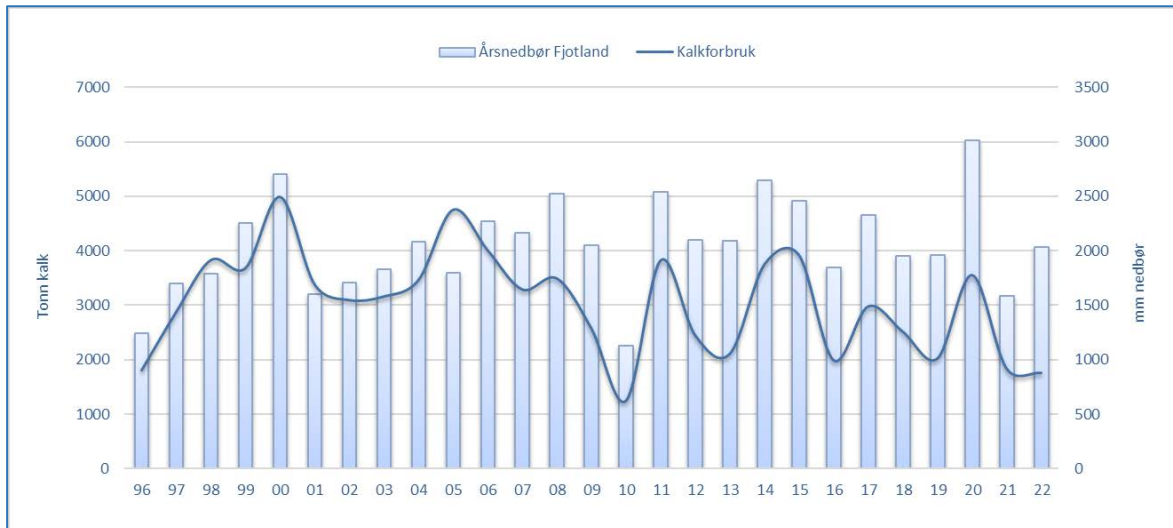

Fig. 2. Sammenhengen mellom årsnedbør og kalkforbruk. Nedbøren er hentet fra stasjonen Risnes i Fjotland (seklima.met.no).

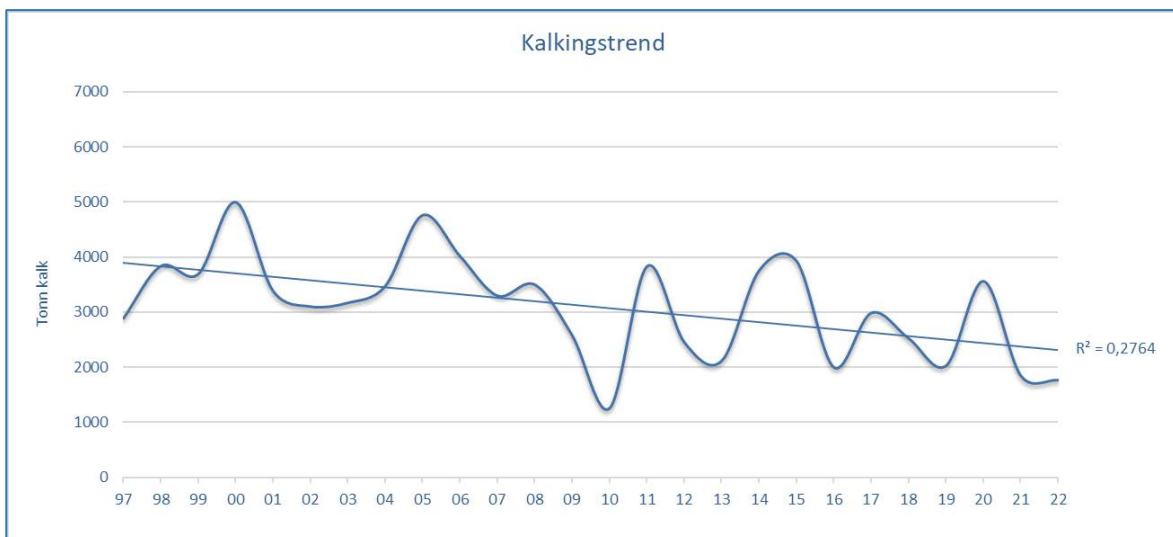

Fig. 3. Trenden i kalkforbruk. $R^2 = 0,27$ betyr at det er en viss usikkerhet i trendanalysen på grunn av den store variasjonen fra år til år. Vi kan ikke bruke trendlinja til å forutsi kalkmengden til neste år, sjansen for at vi treffer er bare 27 %. Men linja viser at kalkforbruket har sunket fra vi startet å kalke og fram til nå.

Klarte vi å holde pH-kravene?

Vi bruker pH som indikator på vannkvaliteten. Statsforvalteren har satt mål for hva pH bør ligge på ut fra laksen sitt behov:

pH-krav	Dato	Kommentar
6,2	15. februar – 31. mars	I februar starter smoltperioden. Lakseungene som er blitt tre år gamle (smolt) skal snart legge ut på den lange vandringa fra elva og ut i havet. De går gjennom en stor fysiologisk forandring (smoltifisering) for å tåle overgangen til saltvann. God vannkvalitet er viktig for at smoltifiseringen skal gå greit. pH bør ligge over 6,2.
6,4	1. april – 31. mai	Vandringa er startet og smolten er på sitt mest sårbare. Nå er det viktig med god vannkvalitet, pH bør ligge over 6,4.

Vi prøver så godt vi kan å kalke slik at vi holder kravene. Samtidig må vi ikke sløse, da går det mye penger. Vi måler pH kontinuerlig ved Kvitla vannverk og ved kirka, se kartet på forsida. Stasjonen ved Kvitla gir oss pH-verdiene i Kvina, mens stasjonen ved kirka gir verdiene i Litleåna. Målingene suppleres med egne målinger gjort med pH-meter, samt med vannprøver som blir tatt ved Kloster og sendt til analyse på laboratorium (Eurofins).

Stort sett klarte vi kravene i 2022, se figur 4. Vi hadde noen episoder med kraftig nedbør der pH bikket under, men de var kortvarige. Korte episoder er ikke så farlig for laksen, men ligger vi under kravet i lenger tid er det ikke bra, særlig i smoltperioden. En gjenganger er at vi ofte får pH-dropp når elva stiger raskt, da skjer ting så fort at doseringa ikke klarer å holde tritt med vannet. Vi kan redusere litt av droppen med å gå inn og overstyre den automatiske doseringa, men det er vanskelig å treffe nøyaktig på kravet.

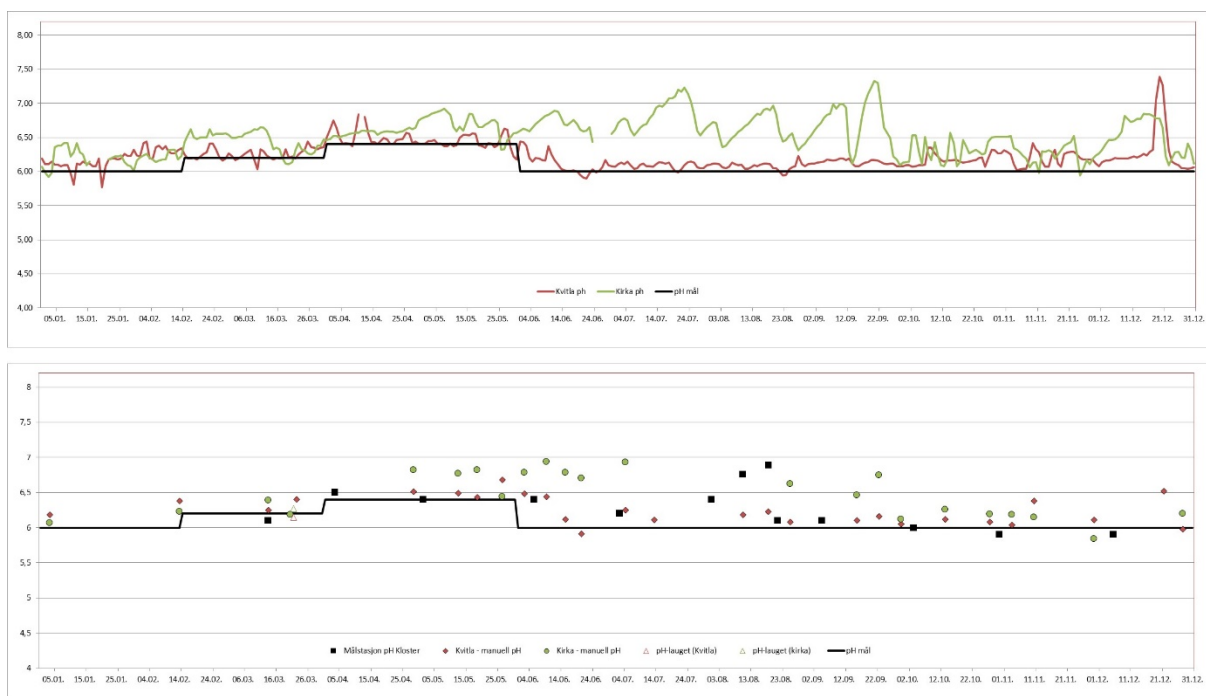

Fig. 4. Den øverste figuren viser døgnverdier (gjennomsnitt gjennom døgnet) for pH målt ved pH-stasjonene Kvitla (Kvina) og kirka (Litleåna). Nederst har vi plottet alle målinger tatt i felt med pH-meter sammen med vannprøvene fra Kloster.

Regnskapet

Kalken var som vanlig den klart største utgiftsposten, men vi brukte mindre enn forventet. Vi hadde budsjettert med 2 500 000 kroner, men havnet på 1 859 217 kroner. Utgiftene til drift (lønn, vedlikehold, strøm, reparasjoner m.m.) var på 575 678 kroner, også det litt mindre enn budsjettet. Se oppsettet nedenfor for mer detaljer.

På inntektssida fikk vi 2 142 655 kroner fra staten, kommunen bidrog med 205 134 kroner, og momskompensasjonen var på 528 001 kroner. Av bundet driftsfond (kalkfondet) brukte vi 87 106 kroner.

Kalkfondet er et bundet driftsfond der kommunen setter av eventuelt overskudd fra statstilskuddet. I år med lite nedbør settes det av penger, mens i regnfulle år tappes fondet for å kunne betale kalken. Statforvalteren har anbefalt at det bør ligge på 5-700 000 kroner for å ha nok å gå på i år med mye nedbør.

Kalkfondet var på 2 143 958 kroner ved start av fjoråret, noe som er betydelig større enn Statsforvalterens anbefaling, se rammen til høyre. Vi hadde planlagt å bruke en god del av fondet i løpet av året, men siden det gikk så lite kalk ble forbruket lavt. Kalkfondet er nå på 2 056 852 kroner. Vi tar sikte på å redusere fondet i 2023.

Utgifter		
10100	Fastlønn, KS-område	268 430
11200	Kalk	1 859 217
11202	Arbeidsklær	3 145
11300	Post, banktjenester, telefon, internett/bredbånd	30 848
11602	Km-godtgjørelse	15 724
11800	Strøm, energi	159 207
11900	Leie av lokaler og grunn	6 365
12001	Inventar, utstyr, verktøy, redskap	3 209
12300	Vedlikehold, byggetjenester og nybygg	53 911
12304	Brøyting	2 646
12400	Serviceavtaler, reparasjoner og vaktmestertjenester	32 000
14290	Merverdiavgift som gir rett til momskompensasjon	528 001
17100	Sykelønnsrefusjon	193
	SUM	2 962 896

Inntekter		
17000	Refusjon fra staten	2 142 655
17290	Kompensasjon moms påløpt i driftsregnskapet	528 001
19509	Bruk av bundne driftsfond - 1B	87 106
	SUM	2 757 763

Resultat (= kommunens egenandel)	205 134

Kvinesdal, 2. februar 2023
Edgar Vegge
skog- og miljørådgiver

Vedlegg

- Kort info om internkontrollen
- Hendelser vi registrerte i fjor
- pH-kurver og vannføring for hver måned

Vedlegg

Kort info om internkontrollen

Hendelser som dukker opp i løpet av året rapporteres i internkontrollsystemet vårt. Hendelser av mer alvorlig karakter rapporteres som avvik. Med avvik menes:

- smoltperioden (15/2-31/5):
  - pH ved Kvitla eller kirka ligger 0,0-0,1 enhet under kravet i mer enn 8 timer
  - alle pH-dropp > 0,1 enhet under kravet
- utenom smoltperioden:
  - pH ved Kvitla eller kirka ligger 0,0-0,2 enheter under kravet i mer enn 2 døgn
  - alle pH-dropp > 0,2 enheter under kravet
- pH-verdier på mer enn 0,4 enheter over kravet ved Kvitla eller kirka med unntak av høy pH som ikke skyldes dosering (f.eks. sommersituasjon med lite vann og høy temperatur)
- dokumenterte episoder med vannkvalitet under kravene i andre deler av vassdraget
- driftsstans eller andre alvorlige hendelser som kan hindre at målene blir nådd

Hendelser som ikke kvalifiserer som avvik rapporteres som mindre hendelser. Dette er gjerne ting som ikke påvirker kalkinga og målsettingene, men som vi likevel mener bør rapporteres. Et eksempel kan være at vanngjennomstrømminga i målekyvetta på en av pH-stasjonene stopper opp slik at vi får feil pH-verdier. Dette har ikke noe å si for kalkinga og er dermed ikke et avvik, men det forklarer hvorfor vi har feil verdier.

Hendelser vi registrerte i 2022 (hendelseslogg)

Meldings-nr.	Hendelses-tidspunkt	Stasjon	Beskrivelse	Årsaker	Tiltak	Konsekvenser	Status
34878	09.01.22	Steindør	Mindre hendelse: Anlegget stoppet etter strømbrydd. Ups ute av drift.	Strømbrydd	Restartet ups	Ingen	Lukket
34877	09.01.22	Nyland	Avvik: Anlegget stoppet pga strømbrydd med påfølgende problemer med pls.	Feil på PLS	Restartet pls	35 timer under pH-målet, laveste pH=5,72. Mulig negativ påvirkning på livet i elva.	Lukket
34896	18.01.22	Nyland	Mindre hendelse: Doseringpumpe nr 1 stoppet pga tett tilløpsrør.	Feil på doseringpumpe/utstyr	Satte dosering i manuelt slik at pumpe 2 går. Fjernet "propp" i rør.	Ingen	Lukket
34929	19.01.22	Nyland	Avvik: Doseringpumpe 2 stoppet pga kalkklumper i innløpet til pumpen. Grunnen til dette problemet kan være at omrører i kalksilo 1 gikk på full hastighet da frekvensomformerer på denne er defekt.	Feil på doseringpumpe/utstyr	Demontert pumpe og slanger og rengjort disse. bestilt ny frekvensomformer, leveringstid på denne er ca 4 måneder Det ble montert ny frekvensomformer 18/2.22	25 timer under pH-målet, laveste pH=5,44. Mulig negativ påvirkning på livet i elva.	Lukket
34943	02.02.22	Nyland	Mindre hendelse: General alarm. Dosering stoppet pga defekt slange på Bredel 15 pumpe.	Feil på pumpe	Byttet slange	Overdosering i et kort tidsrom, høyeste pH=6,81. Ingen konsekvenser.	Lukket
34970	16.02.22	Kvitla pH-stasjon	Mindre hendelse: Feil på temperaturføler ph elektrode	Feil på pH-utstyr	Byttet elektrode (garantisak).	Ingen	Lukket
34974	17.02.22	Nyland	Mindre hendelse: Montert ny frekvensomformer omrører 1.	Feil på doseringpumpe/utstyr		Ingen	Lukket
34983	22.02.22	Nyland	Mindre hendelse: Doseringpumpe type Bredel SP15 fungerer ikke lenger som den skal. Dette gjør at det lekker kalk gjennom pumpa.	Feil på pumpe	Pumpe skiftet (fikk ei av Åte Tveiten, Hægebostad).	Overdosering – 0,4 enheter	Lukket

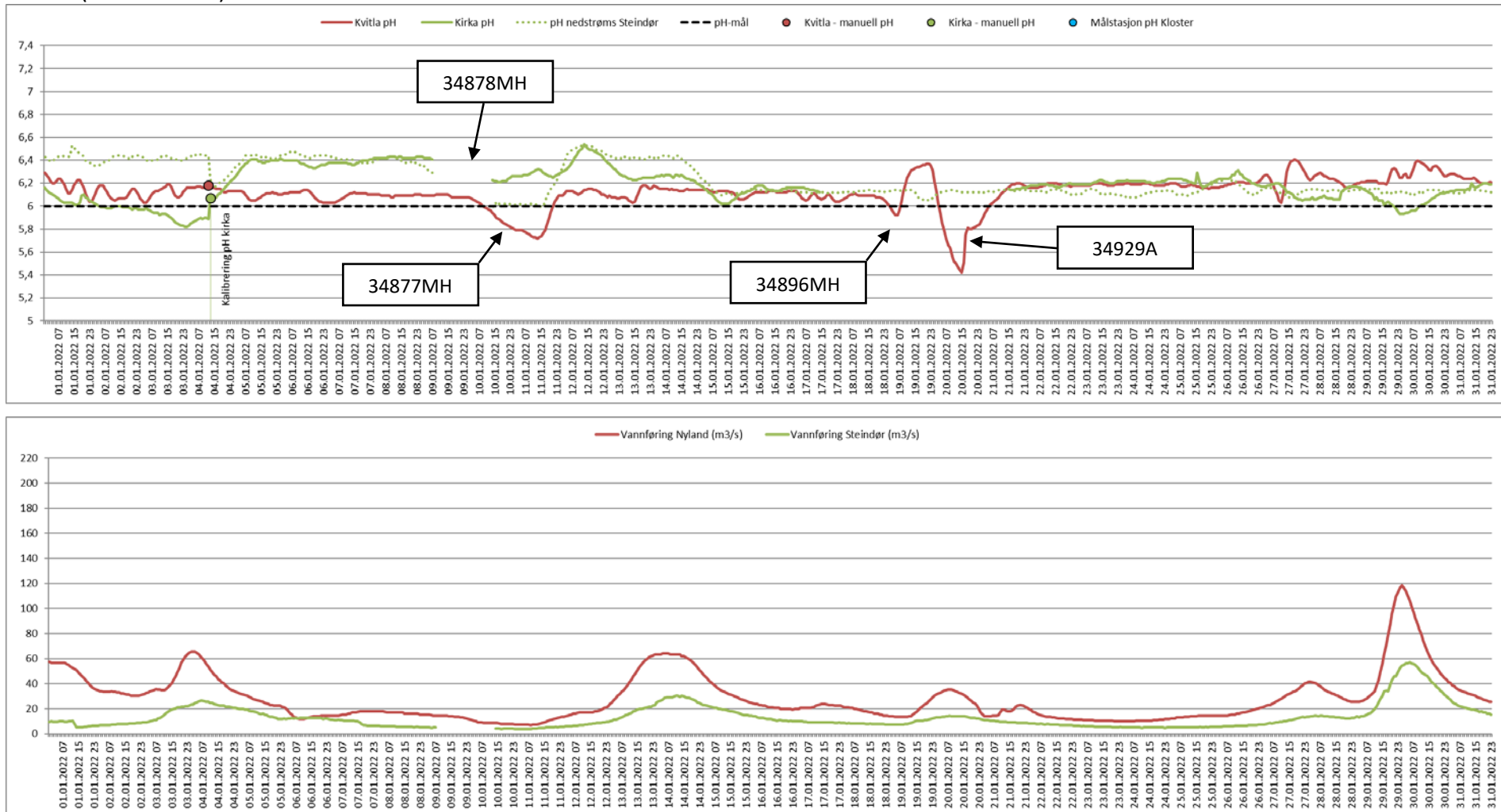
Meldings-nr.	Hendelses-tidspunkt	Stasjon	Beskrivelse	Årsaker	Tiltak	Konsekvenser	Status
35454	02.03.22	Kvitla pH-stasjon	Avvik: Litt lav pH i perioder i mars.	For lav kalkdosering	Justere opp dosering	Trolig ingen betydning for fisken da droppene var marginale.	Lukket
35455	09.03.22	Kvitla pH-stasjon	Avvik: Stopp i dosering pga tilstopping av innløp til doseringspumpe.	Feil på PLS, feil på pumpe som førte til for lav kalkdosering.	Åpnet og rengjort doseringspumpe.	21 timer under pH-målet, laveste pH=5,68. Mulig negativ påvirkning på livet i elva.	Lukket
35456	18.03.22	Kirka pH-stasjon	Avvik: Litt lav dosering i en periode på tre døgn.	For lav kalkdosering	Justere opp dosering	3 døgn og 11 timer under pH-målet, laveste pH=6,08. Mulig negativ påvirkning på livet i elva.	Lukket
35457	07.04.22	Kvitla pH-stasjon	Avvik: Litt lav dosering i perioder i april. Disse droppene er svært små og bør ikke ha betydning for fisken.		Justere opp dosering	Ingen	Lukket
35458	01.05.22	Kvitla pH-stasjon	Avvik: Litt lav pH i perioder i mai. Små avvik som ikke bør ha betydning for fisken.	For lav kalkdosering	Justere opp dosering	Ingen	Lukket
35371	23.05.22	Nyland	Mindre hendelse: Mistet kontakt med pls på mikacom og det har derfor ikke blitt logget data fra 19/05/22 kl 20.00 frem til 23/05/22 kl 10.00	Feil på PLS	Var i kontakt med Terje Lysnes ang problemet. Feilen ble rettet 23.05.22 kl 09.30.	Ingen	Lukket
35390	26.05.22	Kirka pH-stasjon	Avvik: Lav pH ved kirka.	Manglende vanngjennomstrømning i målepunkt.	Ordnet med vanntilførsel.	Ingen	Lukket
35460	29.05.22	Kvitla pH-stasjon	Avvik: Dropp i pH pga mye nedbør.	For lav kalkdosering, Kraftig nedbør	Justert dosering	2 døgn og 18 timer under pH-målet, laveste pH=6,14. Mulig negativ påvirkning på livet i elva, men helt i slutten av smoltperioden.	Lukket
35399	30.05.22	Nyland	Avvik: pH-meter nedstrøms Nyland stod i kalibreringsmodus og viste	Feil på pH-utstyr	Tilbakestilt pH måler	Se forrige avvik.	Lukket

Meldings-nr.	Hendelses-tidspunkt	Stasjon	Beskrivelse	Årsaker	Tiltak	Konsekvenser	Status
			pH=7 som førte til at doseringen ble redusert av pls.				
35510	19.06.22	Kvitla pH-stasjon	Avvik: Anlegget har hatt for liten dosering en periode og når denne ble justert opp tok det lang tid før vi så resultatet på Kvitla pga lite vannføring. pH var over 6 den 23/06 kl 11.00	For lav kalkdosering	Justert opp dosering	4 døgn og 3 timer under pH-målet, laveste pH=5,88. Mulig negativ påvirkning på livet i elva.	Lukket
36200	14.09.22	Kirka pH-stasjon	Mindre hendelse: Ingen gjennomstrømning i kuvette.	Feil på pumpe	Fikset gjennomstrømning	Ingen	Lukket
36199	06.10.22	Kirka pH-stasjon	Mindre hendelse: Dropp i pH pga økende vannføring.	For lav kalkdosering	Justert dosering	13 timer under kravet, laveste pH=5,86.	Lukket
35862	17.10.22	Kirka pH-stasjon	Mindre hendelse: Endret pH etter kalibrering da instrumentet viste 0,2 enheter under målt verdi den 14.10. kl 09:36.	Feil på pH-utstyr		Ingen	Lukket
36198	28.10.22	Steindør	Mindre hendelse: Problemer med pls.	Feil på PLS	Restartet pls	Ingen	Lukket
36196	17.12.22	Nyland	Mindre hendelse: Overdosering pga feil på utstyr.	Feil på PLS, feil på doseringpumpe/utstyr	Justert ned dosering	Overdosering i 4 døgn og 4 timer. Høyeste pH=7,40. Ingen konsekvenser for livet i elva.	Lukket
36197	22.12.22	Kirka pH-stasjon	Mindre hendelse: Gjennomstrømning i kuvette stoppet og gav lav pH på manuell måling.	Feil på pumpe	Fikset pumpe	Ingen	Lukket

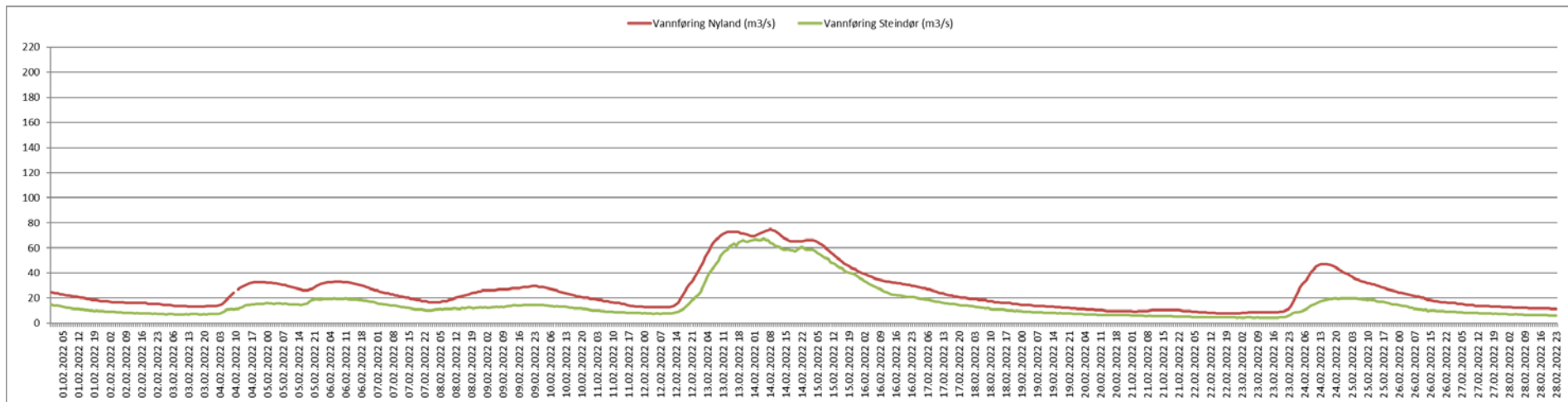
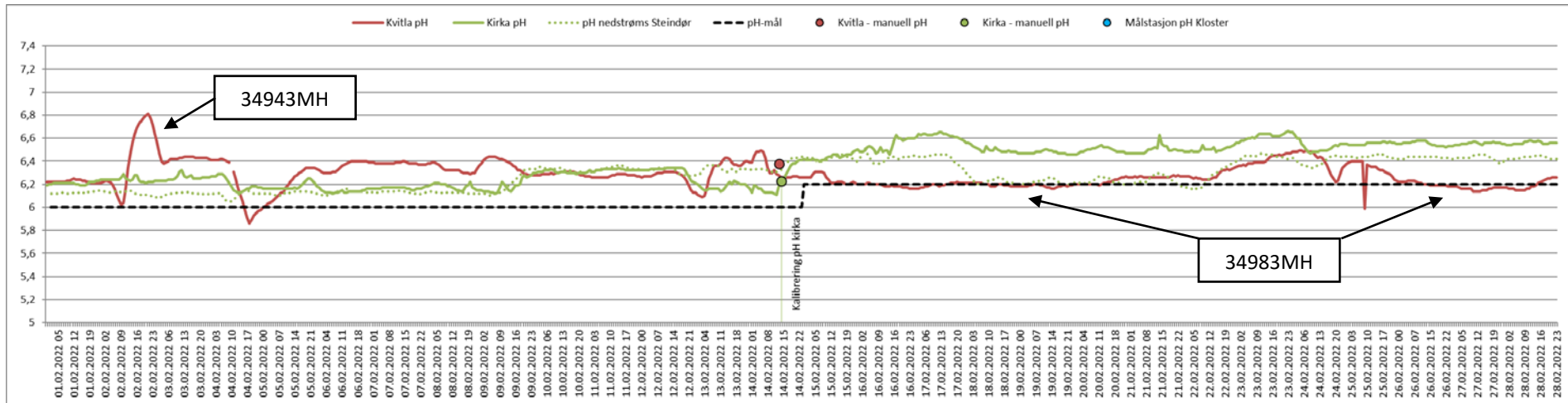
pH-kurver og vannføring

Avvik (A) og mindre hendelser (MH) er vist med et nummer som svarer til meldingsnummeret i hendelsesloggen.

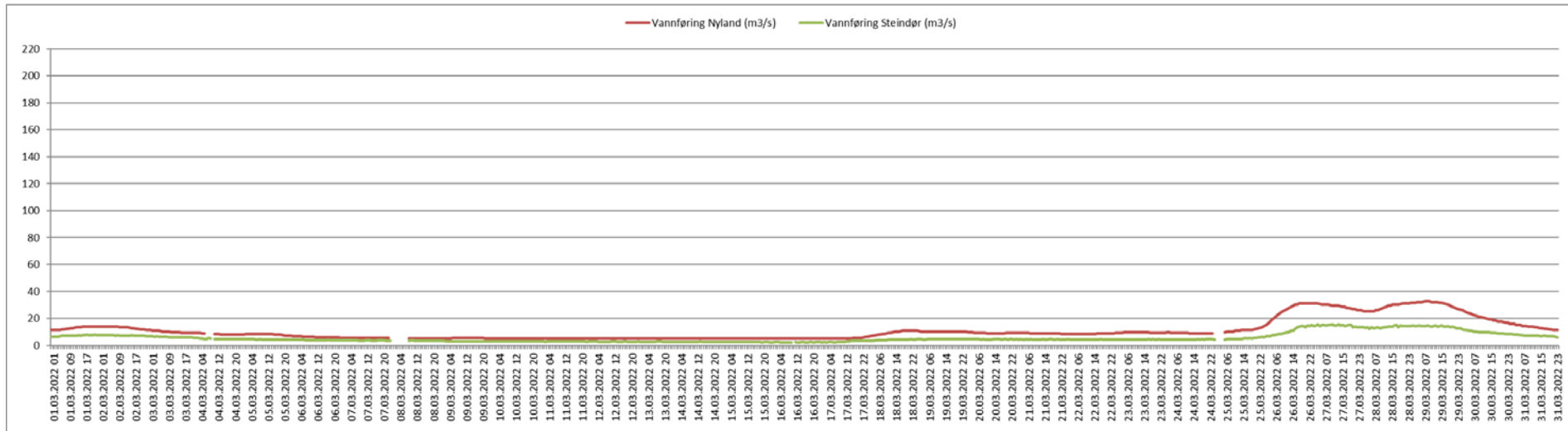
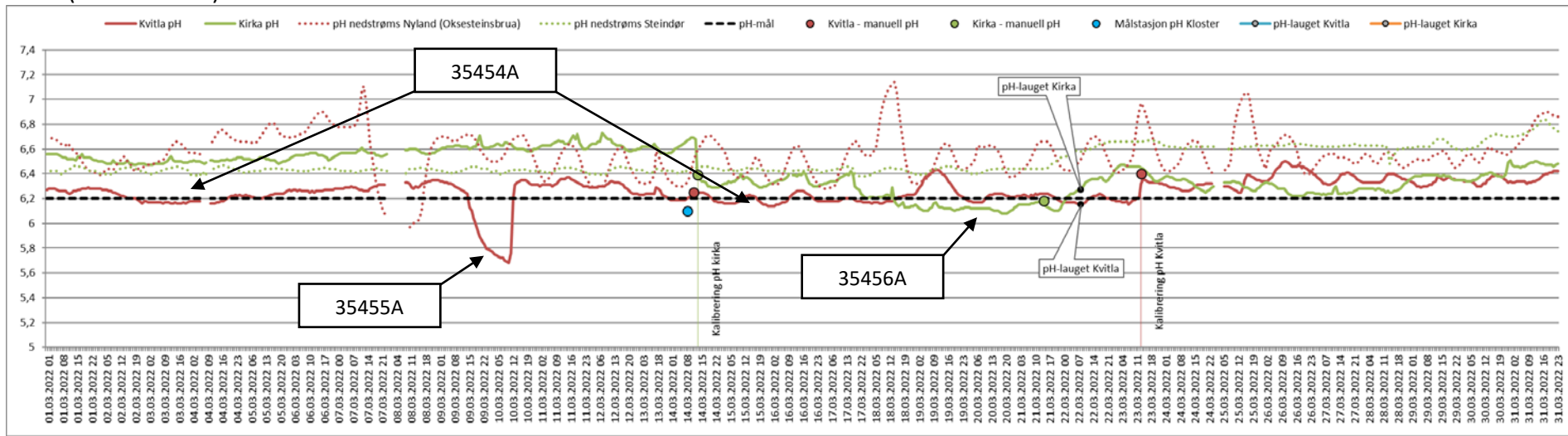
Januar (timesverdier)

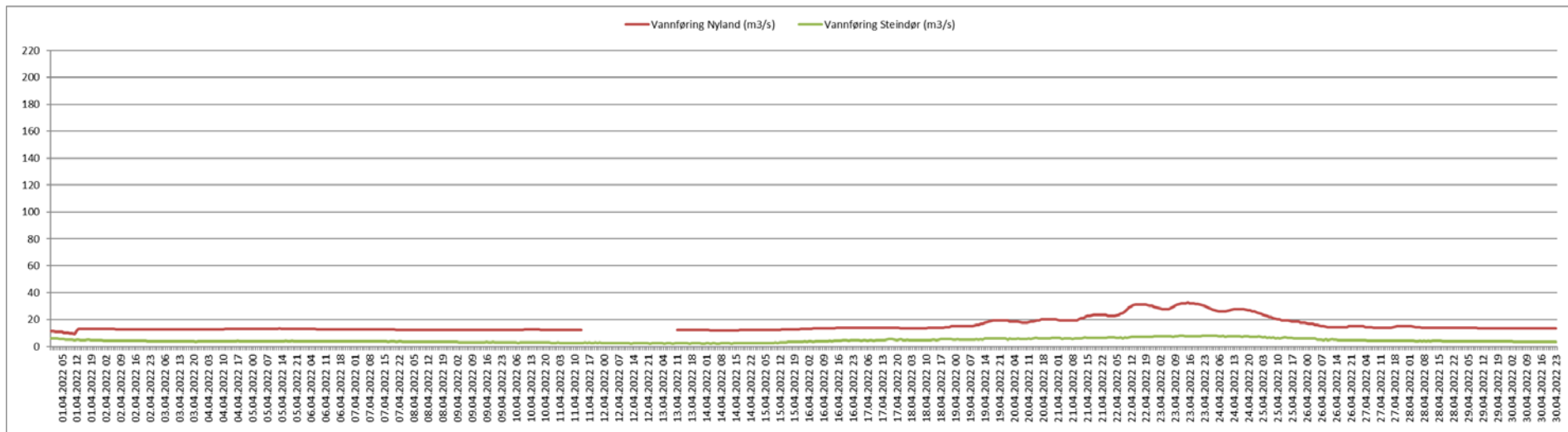
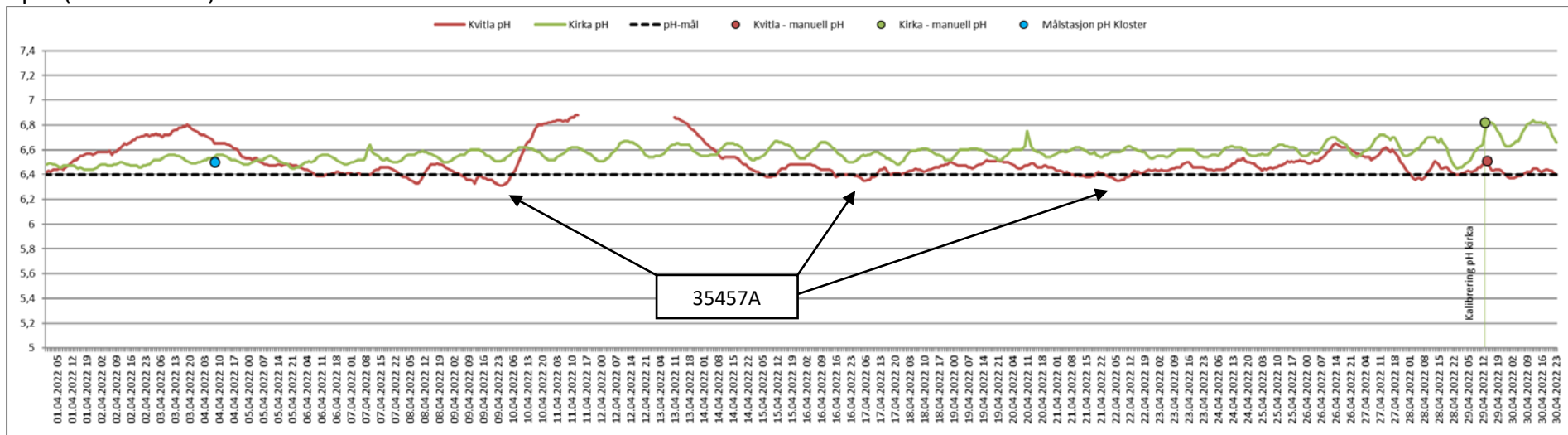
Februar (timesverdi)

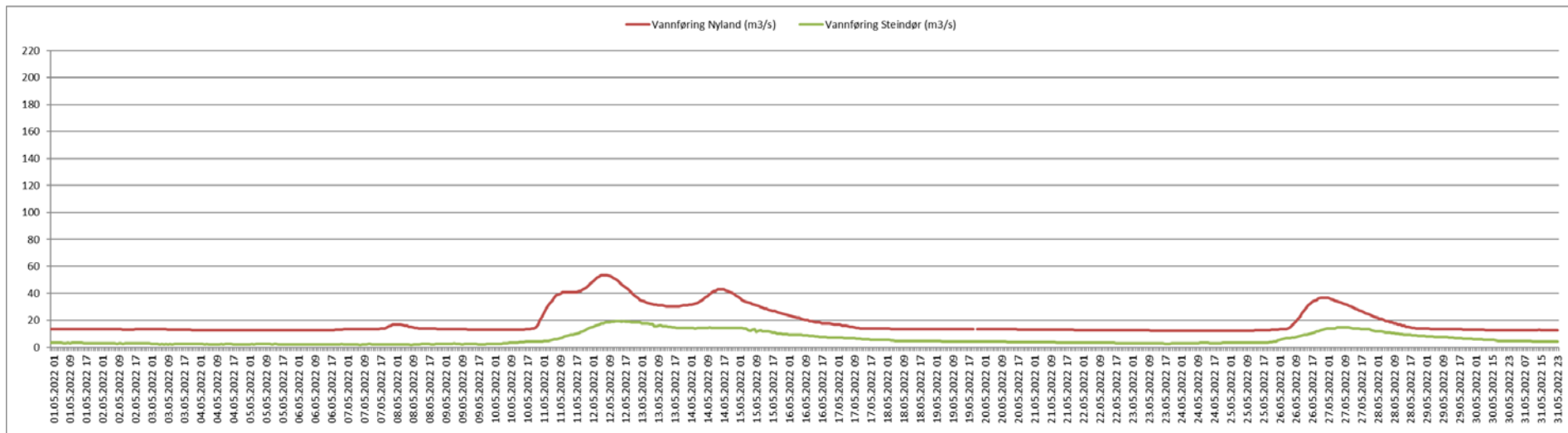
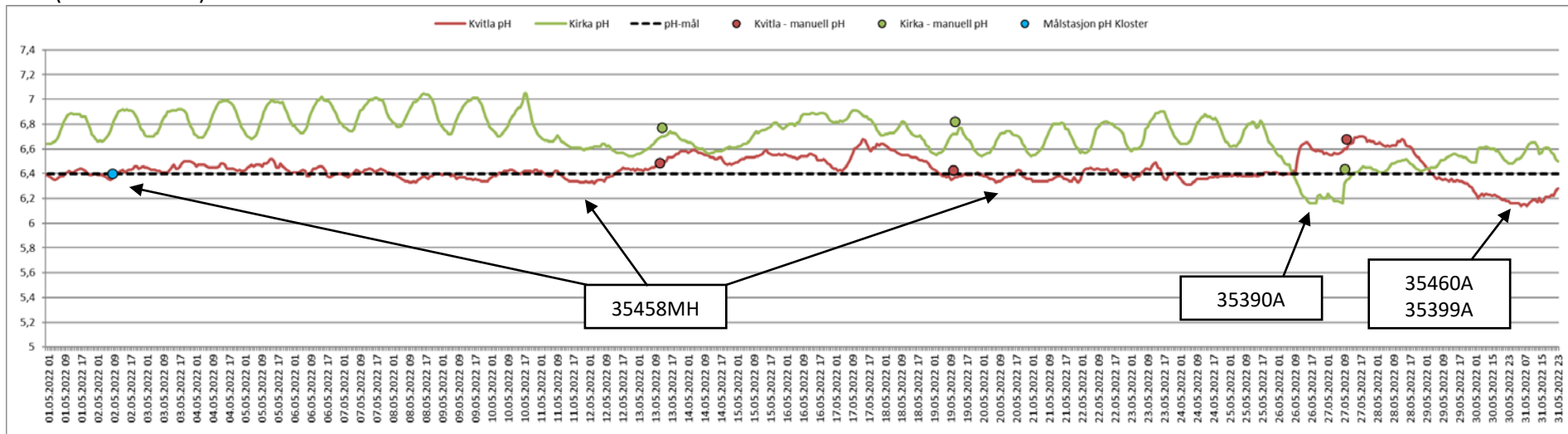
Mars (timesverdier)

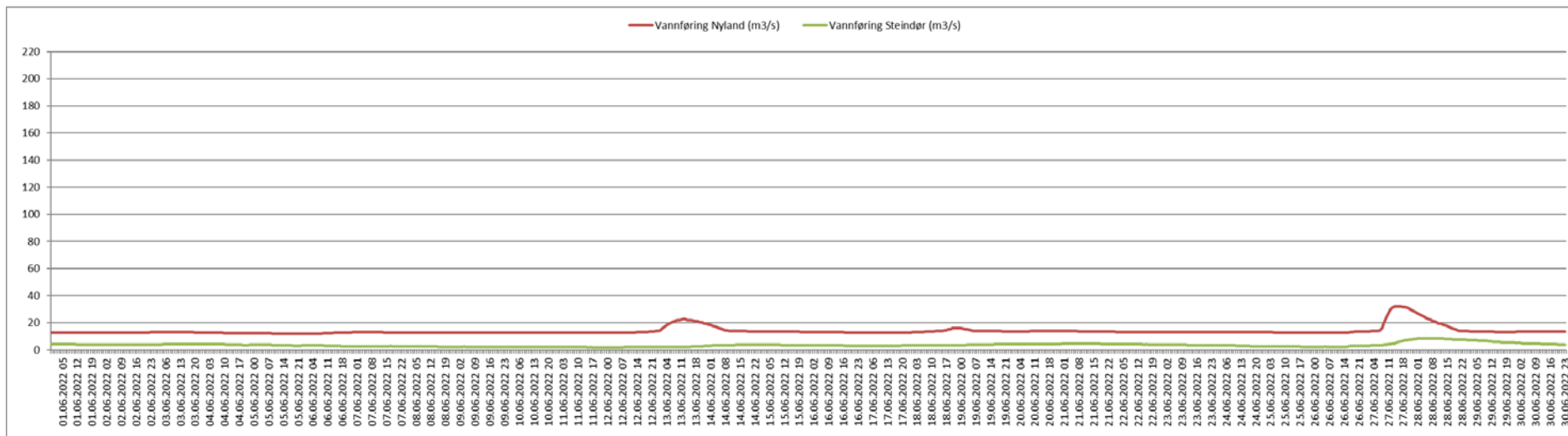
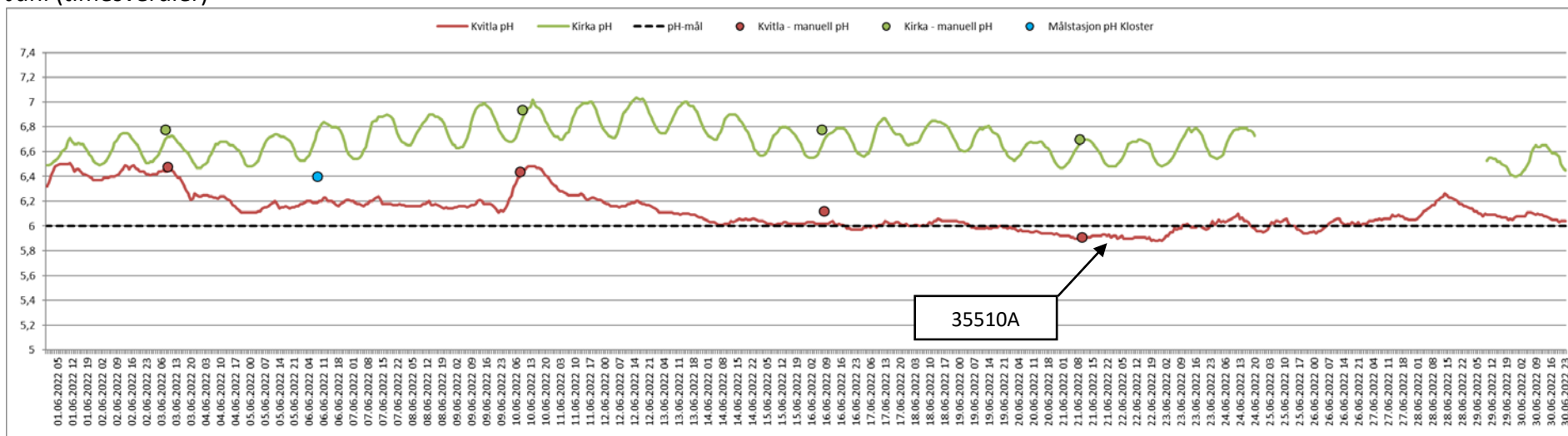
April (timesverdier)

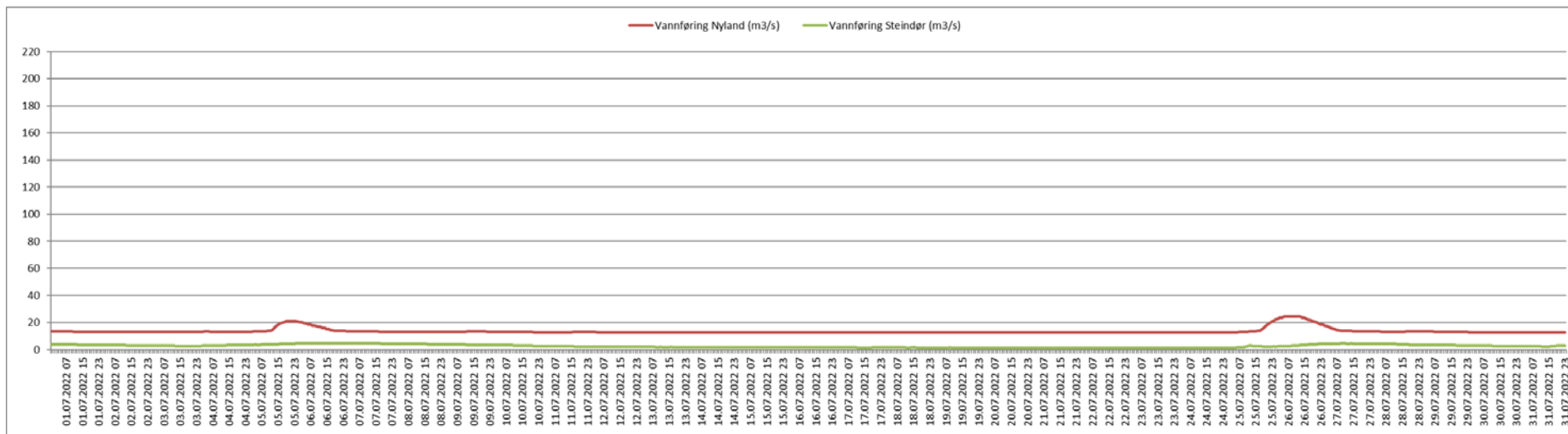
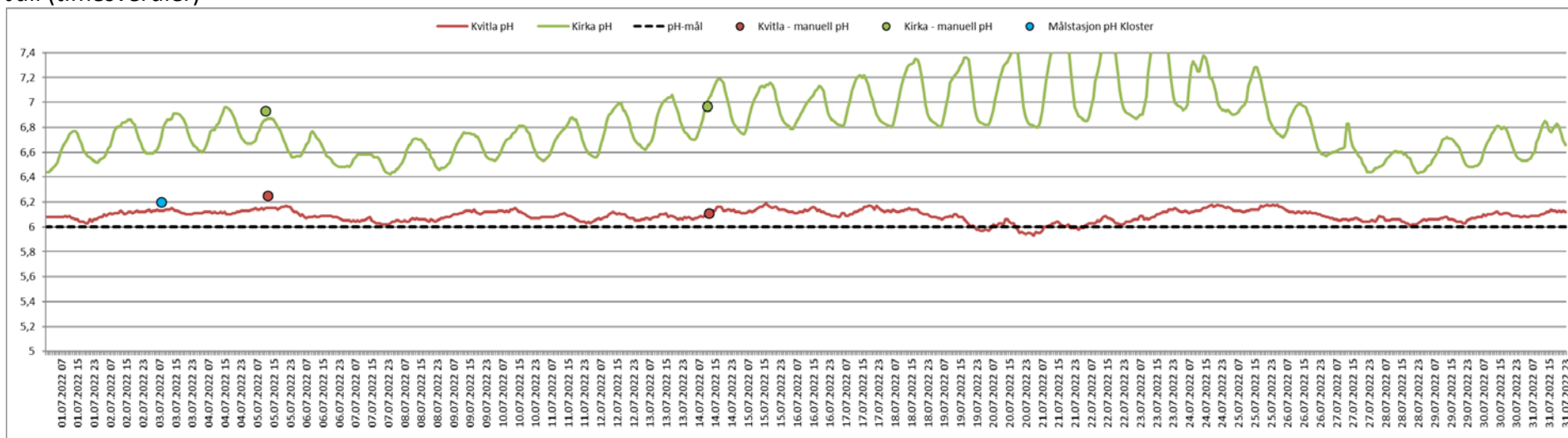
Mai (timesverdier)

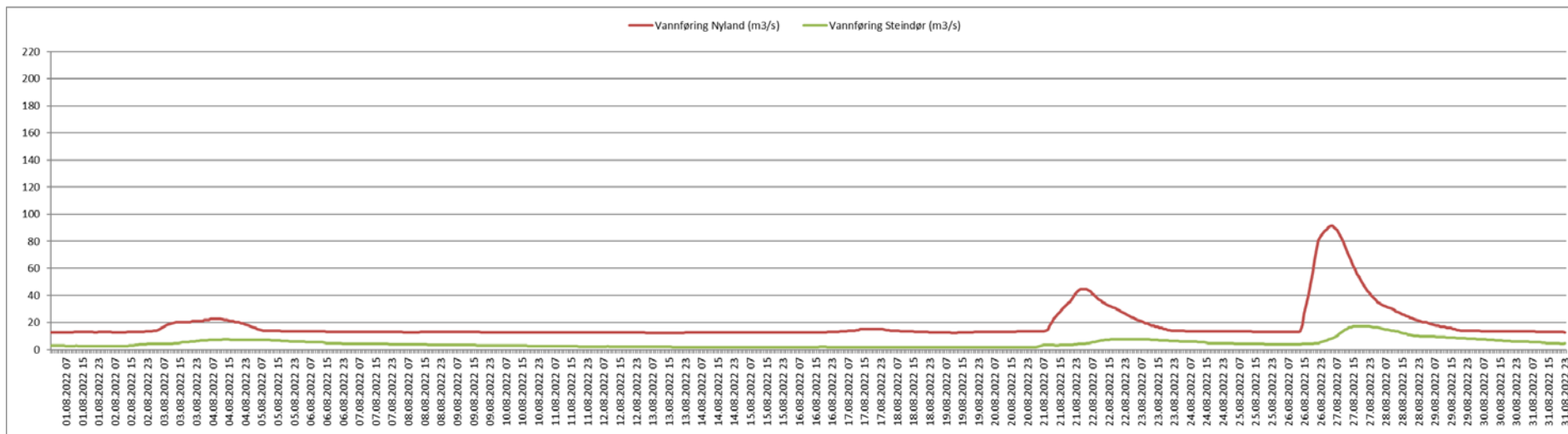
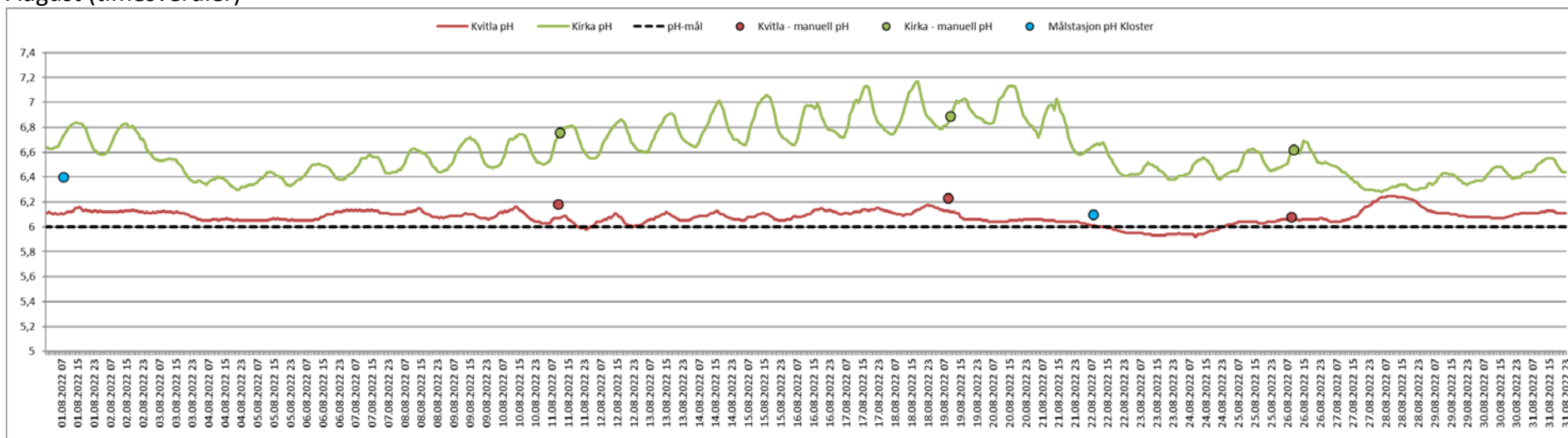
Juni (timesverdier)

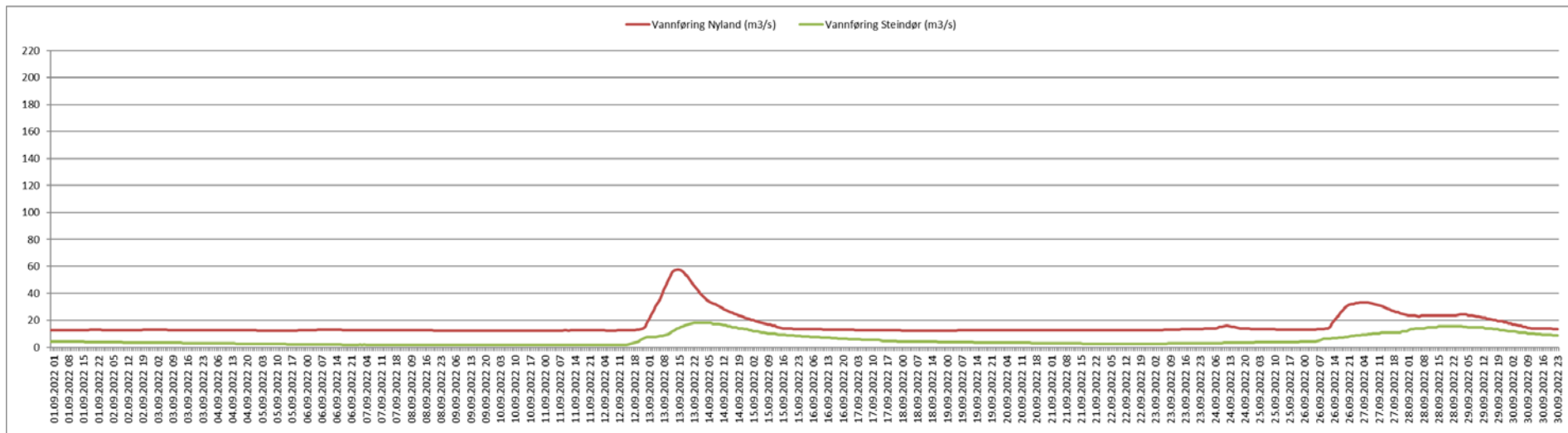
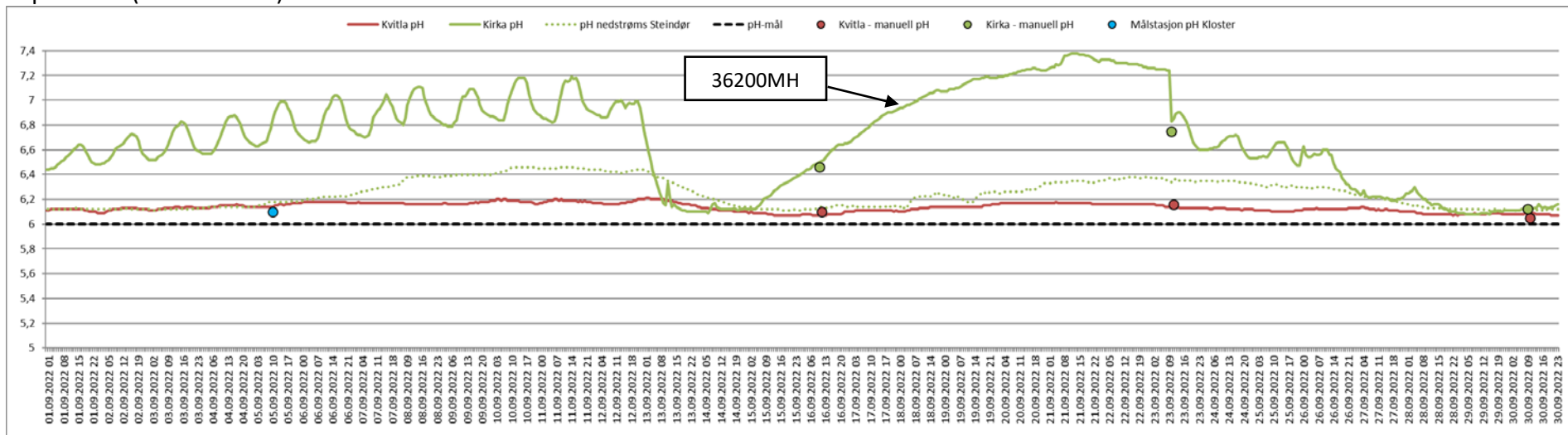
Juli (timesverdier)

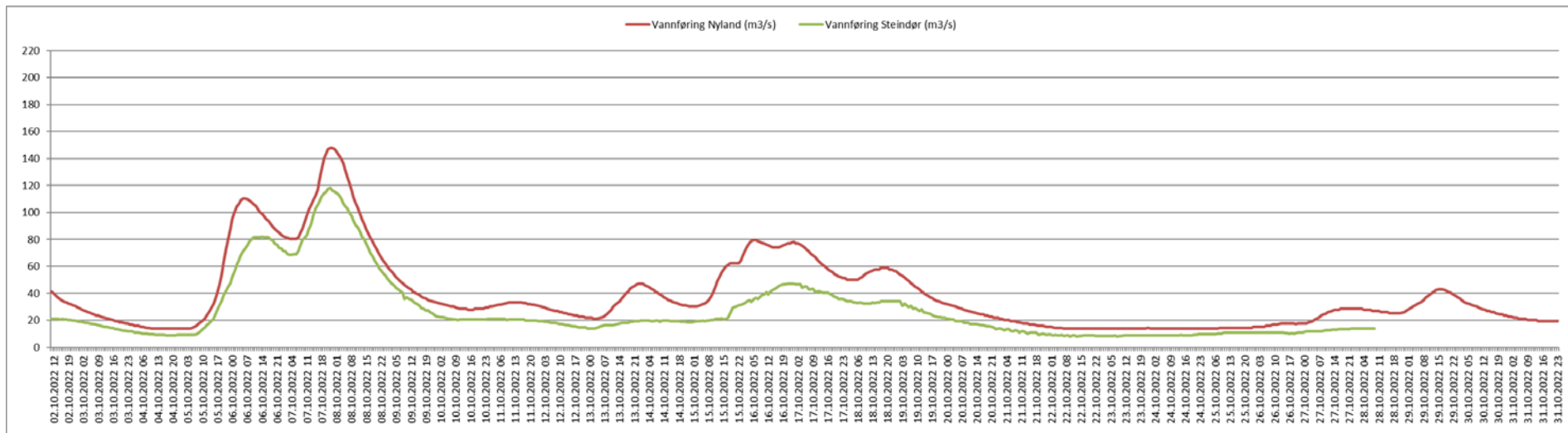
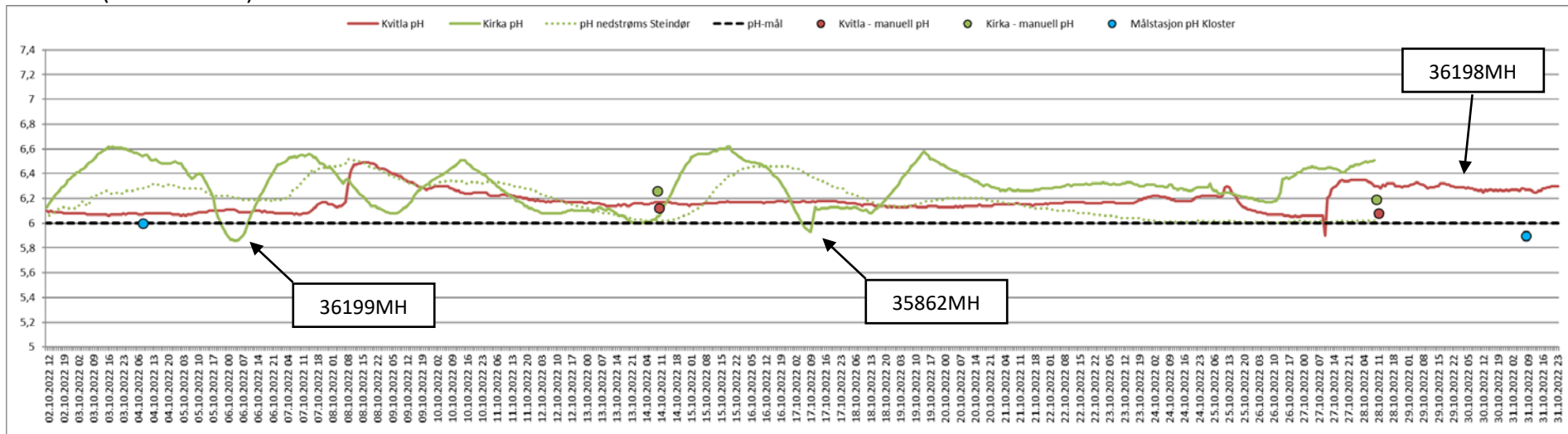
August (timesverdier)

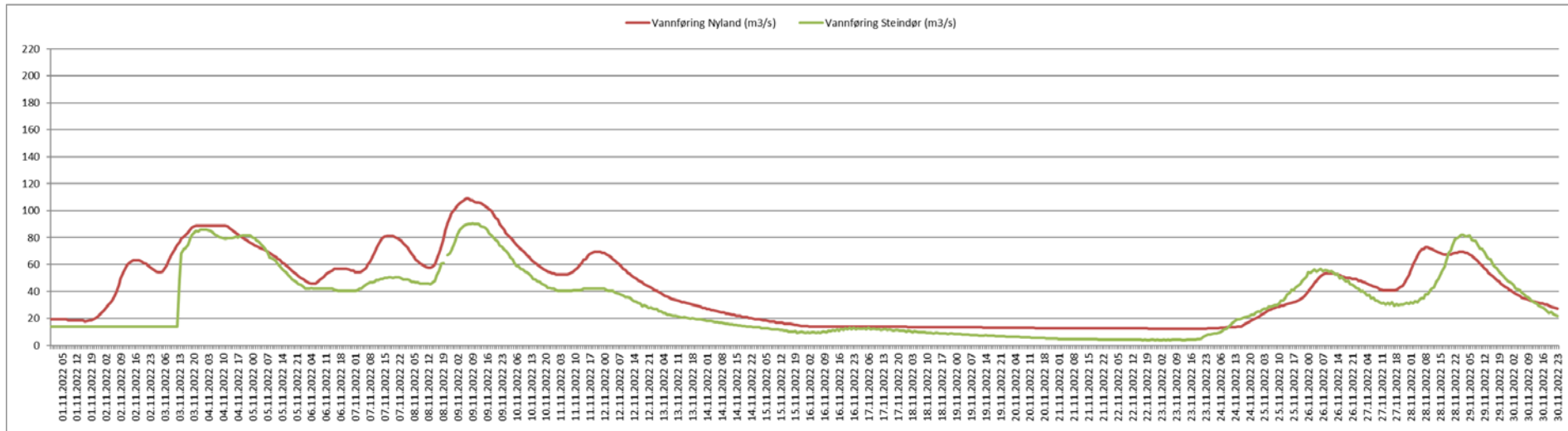
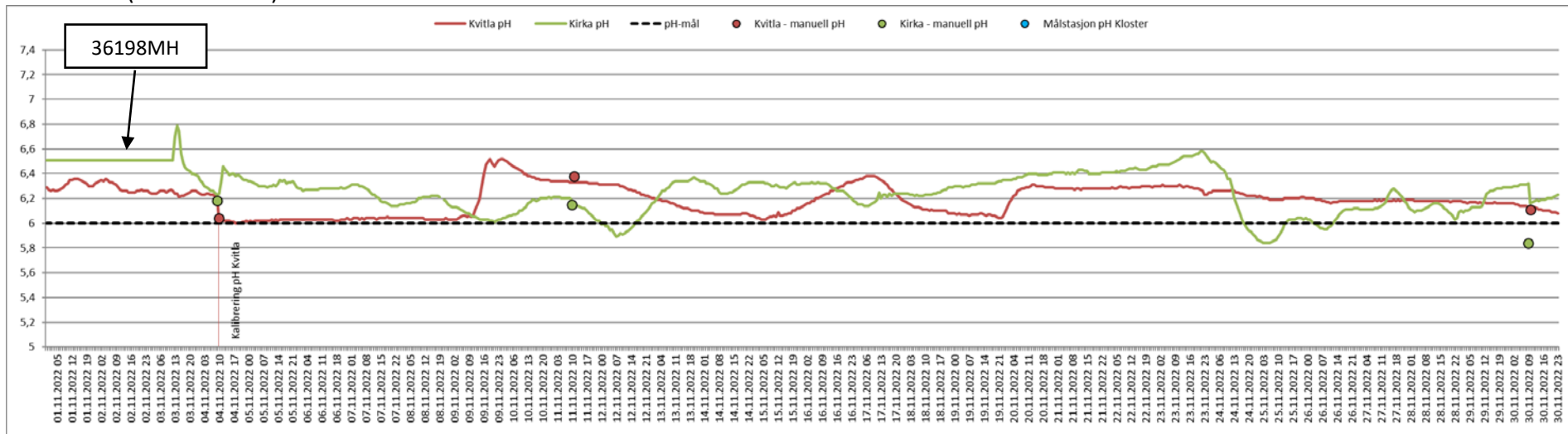
September (timesverdier)

Oktober (timesverdier)

November (timesverdier)

Desember (timesverdi)

